DE ME IPSO OLIM VARIOLOSO ET MORBILLOSO,

DEO JUVANTE,
RECTORE UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO ATQUE POTENTISSIMO DOMINO,
DOMINO
CAROLO,
DUCE WÜRTEMBERGIAE ET TECCIAE, rel. rel.
PRAESIDE
EXCELLENTISSIMO atque EXPERIENTISSIMO,
GEORGIO FRIDERICO SIGWART,
PHILOSOPHIAE AC MEDICINAE DOCTORE,
CHIRURGIAE ET ANATOMIAE PROFESSORE PUBL. ORD.
MEDICO AULICO,
PRAECEPTORE AC PATRONO SUO LONGE COLENDISSIMO
PERMISSU GRATIOSI ORDINIS MEDICI
PRO DOCTORIS IN MEDICINA GRADU
FESTO DIVI GEORGII MDCCLXVIII.
DISPUTATURUS
SPECIMEN HOCCE INAUGURALE EDERE CONATUS SUM.

AUCTOR

HENR. LUDOVIC. RUDOLPHUS HÜBNER,
Francofurtensis ad Mœnum,
MED. CANDIDAT.

TUBINGAE LITTERIS SIGMUNDIANIS.

PRAEFATIO.

De *me ipſo ſcribendi cogitatio* animum forte non ſubiiſſet, & ſi ſubiiſſet, attamen, quod reor, ad idem tentandum ſponte non excitaſſet, niſi ipſum Excell. atque Experient. Dn. PRAESIDEM conſilii hujus Auctorem habuiſſem. Deliberanti de *Argumento* ad inſtitutum meum *idoneo* ſat multa quidem occurſabant animo, plura etiam, quæ in promtu habebat, *argumenta, theoretica & practica*, rogatus benevole proponebat Dn. PRAESES. Optio videbatur difficilis, eoque difficilior, quo magis de tali ſolicitus eram re, quæ & *utilis* foret, publicatuque digna & explicatu tamen *facilis*, nec meas ſuperaret vires. Deliberabundum me tandem liberaturus dicebat: ſi, *de aliis* quid ſcribas, adeo ambigis, ſcribe *de te ipſo*, ſi quid habes, habebis autem procul dubio. De me? quærebam. Ita! reſpondebat, de te ipſo quidem ſic *inaugurando*, cum dnbium non ſit, quin *inaugurandorum* nemo facile exſtiterit aut exſtiturus ſit unquam, ab omni valetudine adverſa, *thematis inauguralis* loco ſumenda, immunis, & *medici de rebus medicis*, quas *in ſe* & *de ſe ipſis* experti ſunt, ſcribere poſſint quam optime, & multo facilius certiusque, quam *de aliis*, optans una, ut idem magis animo ſecum verſarent verſaturique ſcripturis ſuis proſequerentur *inauguralibus* aliisque. In recentiſſimo exemplo monſtrabat mihi *diſſertatiunculam inauguralem medicam*, *qua* vel nudam *febris irregularis*, quam in ſe ipſo expertus eſt, *hiſtoriam exhibuit* Dn. MATTHAEVS STOERCK, *Suevo-Sulgavienſis. Vin-*

dobonæ 1766. ventilatam. Ratum etiam haberi juſtumque aſſeverabat, ut in aliis ita & in hujuſcemodi ſpeciminibus inauguralibus *dogmatica hiſtoricis* adjungi, ſi cui non *ſolis de ſe ipſo* relationibus *hiſtoricis* adquieſcere placuerit, quid? quod idem *ſpeciminis loco* fieri conſultius. Hiſce monitis excitatus referebam, *me* quidem, quod DIVINAE deberem gratiæ, maximam vitæ meæ partem pancratice valentem exſtitiſſe, proſperrimaque gaviſum fuiſſe valetudine, ſi à perpaucis diſceſſerim adflictionibus, quas inter notabiliores exiſtimaverim *Variolas* atque *morbillos*, ſingulares forte futuros hic *ſciendorum & agendorum indices.* In horum itaque pathematum *hiſtoriam* & quæ inde profluunt, *dogmata, theoretico practica,* operam meam inſumere illico Auctor ſuaſorque erat Excellentiſs. Dn. PRAESES. En! L. B. jucundam mihi de *me ipſo* ſcribendi *occaſionem.* En! una præviam inſtituti mei *rationem*, ſat gravem, PRAESIDIS, puta, conſilium, ita ſane comparatum, ut mihimet ipſi ita vix amplius potuerim plane diffidere, in hac cauſa me poſſe conſiſtere. *Præviam* hanc dixi *rationem.* Reliquæ enim *dicendorum rationes* à re ipſa petendæ, nec hic *præfandæ*, in ipſa *argumenti* propiore *tractatione* ſuo loco dicendæ erunt. Ceterum, quod ultra hic *præfari* poſſem, nil habeo, præter tenuitatis meæ excuſationem, quam, utpote præſtiturus, quod potero, eo confidentius expeto exſpectoque. Cum nemo ultra poſſe obligetur.

PRAECOGNOSCENDA.

§. I.

Tractandum *à me, de me ipſo, olim* a) *varioloſo, &* b) *morbilloſo argumentum* ante omnia poſtulat omnino præviam ſui *expoſitionem*, ex qua limites ipſius accuratius *definiri* prius poſſint, quam ad reliqua de illo poſtea ordinatius dicenda progredi licet. Obiter enim aſſumto, & utcunque poſito, necdum ſtabilito fixoque, & ſuis *definite* circumſcripto limitibus, tractando aliquo *argumento*, ad illud ſpectantem doctrinam aggredi & proſequi velle, idem eſſe ac ſtruere velle, nondum jacto, cui ſuperſtrui poſſit, *fundamento*, notius eſt, quod repetam.

§. 2. Quid vero preſſius ſibi velit ſubſtratum, inque *rubro* jam exſcriptum *thema*, determinatu eo magis neceſſarium eſſe præ-

prævideo, quo facilior esse posset suspectatu aliquis in eo *verborum usus*, quo omnino ingenio indultum esset, quod à *technico dicendi genere* abhorreret. Enim vero, ut probe mihi gnarum est, repudiandam in disciplinis esse omnem *verbosam* eoque ipso versutiloquam luxuriem, eaque propter etiam *titulorum* nugas, *titulomaniæ* nota infames hodie haberi, ita & hic id vitii devitare jubebar.

§. 3. Putari nempe posset quod minus ambiguum fuisset, si posuissem, *non de me ipso*, sed de *meis* seu *propriis* variolis & morbillis me scripturum esse. Verum enim vero meas ipsius variolas *proprias* sane non bene dixissem, cum, quod cum aliis *commune* habemus, certe nobis *proprium* esse dicique nequit. Deinde de meis variolis profecto non in *abstracto* sed in *concreto* mihi agendum erit, *de me* ergo simul, utpote *subjecto* horum pathematum. Quanti enim sit, quamque iccirco necessaria, *subjectorum* ipsorum, in iis, quæ patiuntur, rite intelligendis, *cognitio*, cognitum habemus. Tantum itaque abest, ut hæc *inscriptio* non sit sat bene *technica* aut haberi possit *paradoxa*, ut potius aliter posita, non fuisset justa. *De me ipso* itaque hic simul dicenda dictu adeo necessaria sunt, ut etiam nil eorum, quod huc spectat, possit omitti. Hanc necessitatem ipsemet quoque ita mihi impositam esse agnosco, ut ne ea quidem omissurus sim, & tacite habiturus, quæ vel ipse tum minus recte & extra numerum feci modumque.

§. 4. De me ipso *meisque ipsius variolis* & *morbillis* dissertururus, quid horum pathematum *nominibus* veniat porro (§. 3.) indicandum est. Quemadmodum in reliqua *pathologia definitiva*, ita & in hisce *definiendis* pathematibus tanta sæpe adhuc regnat *inconstantia* opinionum, cumque hisce rerum ipsarum *obscuritas*, ut, quo se vertant, sæpe nesciant, artis salutaris cultores, qui certiora quærunt, nec ignorant, quanti nostra interest, ante omnia nosse, quodnam illud sit, quod curandum nobis offertur. *Ignoti enim nulla disquisitio*, *nulla curatio*, nulla certe ad *artis regulas* præscripta. Quæ enim quæso nondum *definite* cognito aliquo pathemate, rite definiri possent in reliqua ejus *cognitione theoretica* & *practica*? *Variolarum* & *morbillorum* aliarumqne adflictionum nostrarum *intimiorem indolem* nos latere, sin *obverteretur*, regeri oporteret,

ret, aut plane aut non plane nos latere, quid ejusmodi *vocabula* ſignificarent. Aſſumto *priori*, *inania* hæc eſſent, nec quicquam, quod ultra dicere aut curare poſſemus, nobis relictum eſſet. Conceſſo *poſteriori*, quænam illa ſint oblata nobis pathemata, *definite* prius utcunque, indicari poterit & oportebit, quam ad illa ultra indaganda & curanda progredi licet. Hæc hactenus eum in finem, ut intelligamus, quo loco habendæ ſint hic præmittendæ *variolarum* & *morbillorum definitiones*. Eccas!

§. 5. *Variolæ* ſunt pathema exanthematicum puſtuloſum, ſuppuratorium, quod ordinarii decurſus ſui ſtatis quatuor diſtinctis prope æqualibus triduorum maxime ſtadiis terminatur, primo nempe, quo materia illa ſuppuratoria præparatur, ſecundo, qno præparata in puſtulas ex tuberculis rubicundis ſucceſſive increſcentibus, majuſculas congeritur, tertio, quo in illis congeſta ſuppurationem ipſam concipit, & quarto, quo ſicceſcit ſiccataque tandem decidit. *Morbilli* autem ſunt pathema exanthematicum maculoſum ſeroſum, quod ordinarii decurſus ſui ſtatis tribus triduorum maxime ſtadiis diſtinctis prope æqualibus terminatur, primo nempe, quo materia illa ſeroſa ſecernitur, ſecundo, quo ſecreta adque cutim delata maculas rubras, planiores, latiuſculas, (latiores ſaltem petechiis) ſuper cutis ſuperficiem perparum eminentes format, tertio, quo illa halitu difflatur, maculis illis tum excreſcentibus.

§. 6. Indicatis hactenus (§. 1 — 5.) præfixi *thematis determinationibus*, hæc tantum addenda adhuc habeo. De *variolis* & *morbillis*, *quibus ipſemet adfectus eram*, me ſcripturum eſſe prædixi. *Plena* proinde de illis doctrina heic neutiquam expectanda erit. Quin ne ſic quidem omnibus numeris completam promiſi disquiſitionem, ſed *ſpecimen* hujus tantummodo, & hujus inſuper ſpeciminis *conamen* tantum. Id quod in *fine inſcriptionis* hujus disſertationis aperte indicavi, & præſertim notari velim, cum non ex amplioribus, ſed ex indicatis anguſtioribus, rerum viriumque mearum limitibus metienda ſint, quæ hic traditurus ſum. Ceterum tamen ſpecimen illud *indefinite* poſui. Et cum *indefinite poſita in toto ſuo accipienda* ſint *ambitu*, ita non nudum tantum involvo *hiſtoricum*, ſed *hiſtorico - dogmaticum*, & quoad poſterius quidem,

dem, utrumque porro, quod ſub ſe complectitur, *theoreticum* nempe æque ac *practicum* (§. 7.).

§. 7. Ita vero nil deeſſe amplius exiſtimo, quod præter dicta (§. 3 — 6.) ad debite figendum & *definiendum* argumentum meum ſpectaret. Qua illud ratione pertracturus ſim, jam ex ipſis modo præmiſſis poterit intelligi. Eadem nempe qua, iſta modo prælibavi, in reliquis de illo exponendis uti pergam *methodo*, *planiori* quippe, cum *rigoroſiori* non poſſim, & ſi poſſem, non auſim, neque *receptiore* alias atque *acceptiore pulcriore* & *politius profluentiore dicendi genere* uti mihi liceret, & ſi liceret, iterum non poſſem, qui quippe in eo me minus exercitatum eſſe, probe ſentio. *Hiſtorico-dogmatica* traditurus, *ſtylo* in illis *hiſtorico*, inque *his* iterum *alio* uti juberi forte viſus, ingenuo fateor, eorum adcuratius ſervandis diſcriminibus me eſſe imparem.

§. 8. Neque tamen ea omnia (§. 7.), ut opinor, obſtant, quo minus aliquam tenuioris hujus tentaminis futuram auſim ſpondere *utilitatem*, quantumlibet adeo præclara & pulcra minari non poſſim, nunc, ut ſemper convictus, cavendum nobis eſſe ubique, ne id opprobrii nos turpiter dat cujus reum ſe facit quilibet

— — — — *magno promiſſor hiatu.*

Sine ulla enim arrogantia polliceri licet, *uſum* niſi valde magnum, non tamen nullum exinde expectandum eſſe, vel ex ipſa jam *mea ipſius parte* & præterea *ex parte rei*. *Ex hac,* quia plura notatu digniora phænomena ſuppeditant, quæ paſſus ſum, dicta (§. 5.) pathemata. *Ex mea*, non quidem, quod facile largior, alicujus dexteritatis meæ reſpectu, ſed hoc, quod, quæ hic publicanda habeo, *de me ipſo* habeo, adeoque ſpes aliqua eſſe poteſt, à *me de me ipſo*, quam de aliis aliunde longius petitis, certiora cum publico communicatum iri.

§. 9. Inter alia, quæ mihi legenda dabat Dn. PRAESES, primo loco inſpiciendam commendabat G. C. DETHARDINGII *Diſs. qua exhibet hiſtoriam morborum conſcribendi fidam & arcanam methodum*, *Roſtochii 1734*. Perlecta hac novo ad proſequendum meum inſtitutum ſtimulo excitatus de certiori illius *uſu* (§. 8.) mihi deſperandum haud eſſe cenſui. Neque id me deterrere patiebar, quod

quod ad illud me peritiores, recte quidem, ibidem requirantur. Interim enim audendum aliquid esse, & hac in re sic insuper tutius tentari posse (§. cit.) existimavi. Tantam ceterum *methodi* hujus *fidæ* & *arcanæ* prærogativam, *necessitatem* & *utilitatem* facit laudatus AVTOR, ut hæc prope sola fida & medicorum arcanorum maximum censeri possit, omnisque reliqua, cum hac comparata, minus fida reputanda sit. Haud alienum hic fore existimo, quædam inde exscripta huc referre. C. IV. §. 13. ita: *Quæ allata* (de historiis nempe eorum morborum, quos in se ipsis non experti sunt Medici) *cum ita sint, ut per omnia consentiant, non posse Rempublicam medicam expectare fidas magis studio clinico salutares & proficuas observationes, quam à medico, qui morbis correptus, ab his detentus, aut demum eluctatus fuerit, sponte ruit, hunc talem esse debere, qui in arte medendi sit versatus & quem* RATIO *&* VSVS *fecerint indies* EXPERIENTIOREM. *Qui nomine saltem medici fulgent, hi non nisi* RECREMENTA OBSERVATIONUM *ponere valent, ut silentium magis, quam scribendi lubido sit prudentiæ documentum.* — — — — *C. V.* notabiliora *exempla* proferuntur eorum *Medicorum*, qui de suis ipsorum adflictionibus scripserunt, licet, qui idem jam fecerint in suis *speciminibus inauguralibus*, illos inter occurrat nullus, nec præter STOERCKIUM, in PRAEFAMINE excitatum, mihi cognitus sit alius. Illorum vero AUTORUM catalogo hoc subjungitur *monitum. En! ergo viros edecumatæ peritiæ, nobis in tam laudabili in commodum totius generis humani vergente studio præeuntes: Presso pede eos sequamur, emendemus, quæ ab ipsis sunt neglecta & imperfecte tradita, & cum morbis oppressi ipsimet à praxi clinica detinemur, hæc sint in nostro lecto otia, hæ sint loco inanium & sterilium amicorum & amicarum confabulationum temporis traductiones, ut adcurata quarumvis etiam minutiarum observatione & concinna symptomatum atque medendi delineatione historiam morborum pedetentim reddamus fidam magis, & quantum possibile omnibus numeris absolutam. C. VI. §. 3.* hæc porro: *Non eo mens redit, ut qui medici morbis fuere obnoxii hos omnes & singulos calamo prosequi debeant. Jam dudum Vratislaviensium morborum collectionis Autores* GRAEBNERI *suggillationes, quasi hoc postulatum eorum esset, acriter perstrinxerunt.* Et paragrapho sequente: *Horum,* (artis peritorum) *jam erit rei medicæ publicæ,*

dum

dum a morbo consumuntur, vel saltem vexantur, inservire & viritim atque singulatim exponere, quæ invaletudinis fuerint insidiæ, quæ sociæ causæ, quæ tempora, qui mores, quibus subsidiis & armis vel diæteticis vel pharmaceuticis contra ire placuit, quocum successu. cet. Tandem hæc CLAUSULA: *Quænam ergo non commoda & quantum augmentum non perciperet medica scientia, si adflicti clinici errorum, quos vel animi angor, vel gulæ incontinentia, vel adstantium illecebræ, vel casus fortuiti pepererunt memores hos una proderent.* Tale adeo fidelium clinicorum obsequium expectare, pium recte dixeris desiderium pios inter minimum.

§. 10. *Duo* sunt *morbi*, quos expendendos sumsi (§. 1.), *duo* itaque circa utrumque considerationis *momenta* primaria, *historicum* nempe & *dogmaticum* (§. 6.). Duo itaque *partitionis fundamenta* poni possunt, *unum*, quod juxta partim de historicis, partim de dogmaticis ad utrumque morbum spectantibus seorsim agere licet, *alterum* secundum quod partim de Variolis, partim de morbillis meis utrinque tam historice, quam dogmatice consideratis separatim tractandi ratio suppetit. *Priorem* autem partitionem præferendam hic esse intelligo, utpote fini præsenti congruentiorem, cum festinandum & brevitati studendum sit, ita vero, quæ uterque morbus, quoad utrumque considerationis *objectum dogmaticum* communia habent, citius faciliusque una expediri poterunt. *Unam* itaque partem *historicam*, *alteram dogmaticam* constituam, et *illam* quidem *primam*, *hanc* vero *secundam*. *Ratio ordinis* sponte patet. Ex *historicis*, quæ de dictis pathematibus referenda habeo, *dogmatica* demum deducenda sunt, adeoque his illa præmittenda. Inde

PARS I. HISTORICA.

§. 11. *Ordo naturæ*, quod, quoad *invasionis tempora*, se invicem alias excipiunt hæc pathemata, *variat* teste experientia. Nunc variolæ morbillos, nunc hi illas antecedunt. In me hos illæ præcesserunt. In aliis contrarium observatur. Præterea neque quoad horum pathematum *indolem*, neque quoad eorum *gravitatem* tale occurrit discrimen, a quo constantiorem *doctrinæ ordinem* petere liceret. Nunc hæc, nunc illa graviora existunt. Et utrum

utrumlibet ſint, qui rem a *potiori* determinaturi, ſtatuant, *variolas* ut plurimum *prævias* eſſe, *morbillis*que plerumque *graviores*, periculoſioresque, ſunt tamen ex altera parte alii, qui aliter ſentiunt, ut, ſi ſuffragiis res decidenda eſſet, nondum ſat idonea ſuppeterent ejus teſtimonia. Neque tamen plane nullam mei hic ſervandi *ordinis rationem* habere videri velim. *Vnam* præbent, notatu digniora phænomena, quæ ſub variolis meis eveniebant. *Altera*, ut ut debilior, non ideo tamen nulla eſt, quod hæ in me prægreſſæ ſint morbillos. Quo itaque *ordine* in me hæc expertus ſum pathemata, eodem & earundem communicabo hiſtorias, quarum igitur prima eſt.

HISTORIA
MEARVM IPSIVS VARIOLARVM.

§. 12. A *ſanis ſanus* natus ſum, exſtitique poſt nativitatem maximam vitæ meæ partem, *ſanguineo-cholerico temperamento*, n omnia me fallunt, donatus, *habituque corporis* mediocriter carno ſo, numquamque obeſiore præditus. *Ineunte ætate* morbis quiden huic communioribus, *achoribus* & *ſcabie* laboravi. *Poſtea* vero a annum usque ætatis meæ duode-vigeſimum pancratice valebam nunquam interrupta toto hoc tempore, firmiori valetudine. Ne que *Variolis* aut *morbillis*, ut ut cum hiſce adflictis verſabar ſæ pius, neque alio tentabar morbo, *quantumvis* tum temporis omn bus externarum rerum adverſitatibus divexabar, itinerum, neg tiorumque moleſtiis, ſæpe nullam mihi partem, neque diurnæ neque nocturnæ quietis impertientibus, ſubjectus, tempeſtatum que injuriis & quibusve melioris diætæ obſtaculis obnoxius.

§. 13. Ex hiſce vitæ neceſſitatibus durioribus in *quietiore* tandem *vitam*, litteris propius impendendam, OPTIMI PATRI cura transferebar. Neque vero ſub ipſa hac celeriori tantaqu vitæ mutatione neque poſt eam *ſedentarius* factus graviori tent bar ægritudine, excepta *febre tertiana*, quam redux experieba per totam hyemem quidem durante, ſed primo vere feliciter ce ſante, inque priorem lætiorem ſanitatem cedente.

§. 1

§. 14. Poſt illam febrem per continuum biennium in me-
ori iterum eram cauſa, nilque obſtabat, quo minus non inter-
ıpto ſtudio laboribus meis vacare potuerim. Exacto ſic hoc
iennio de improviſo celeriusque mea opinione totus *mutatus ab*
lo eram, corpore animoque, juxta ac toxico temeratus eſſem ſi-
eratusve. Contremiſcebam illico frigore per univerſum corpus
iffuſo correptus, pungebar dolore ex ſpina dorſi exſurgente in-
enſiſſimo, vacillabam vertiginoſus, proſternebar deliquium pas-
ıs, inque lectum delatus ad veſperam usque ſine ullo ſenſuum
ſu decumbebam.

§. 15. Accidebant hæc menſe majo anni 1758. *calidiore*
ım exiſtente *cæli temperie*, quo tempore etiam *nulli in viciniis* oc-
ırrebant variolis adfecti. *Medica* expetebantur auxilia. Accer-
bantur duo *Medici*, unus ordinarius, alter ab Exteris redux,
tis medicæ peritiſſimus. Dabantur tam *externa* quam *interna*
citantia, *diaphoretica*, utrinque *calidiora*, pro viribus reſuſcitandis.
eſperaſcente die *vena ſecari* curabatur. Difficulter quidem flue-
t ſanguis, adhibitis vero artificiis ſolitis ſufficiens tamen ſan-
iinis copia educebatur. Hactenus *omnia*, quæ mecum ageban-
r, *incerta*, vel apud ipſos Medicos, qui quid ſibi velit hic inſul-
s, neſciebant, omniumque minime de forte futuris variolis con-
cturam faciendam eſſe, cogitabant.

§. 16. Ego vero, qui hactenus mentis impos decumbebam,
. 15.), poſt hanc *ſanguinis ventilationem* protinus ad me redibam
erum. Paulo poſt placidus me complectebatur *ſomnus*, & no-
em ducebam quietam. Poſtquam evigilabam, eo me multum
fectum eſſe ſentiebam, quamvis *ſudore* profuſiſſimo prope difflue-
m. Ad rem meam attentior advertebam, univerſum meum
rpus *tuberculis*, denſioribus agminibus congeſtis, & quibusdam
locis, facie, colloque & pectore præſertim, in *puſtulas* jam ele-
tis ubique obſitum confertumque.

§. 17. Jam nunc ex *conclavi*, & ob tempeſtatem flagrantio-
m jam calidiore in, multo *calidius* artisque calore flagrantius, in
llam veluti caldariam, transferebar. *Diaphoreticorum* uſus in-
rim continuabatur. In corpore meo antea jam enormiter *puſtu-*

 lante

lante & *pustulato*, *pustulosa* hæc exanthemata *mole* non modo sec
& *numero aucta*, ita crescebant, ut nullo prope vacuo in cute al
illis relicto vix amplius interstingui possent. *Intumescebat* tot
corporis superficies, *facies* præsertim, inque ea nares oculique
ut *cæcus* adeo per tres dies, & ultra, jacere cogerer, & *calore in*
flammatorio, os faucesque maxime infestante, prope comburerer. Ab
erant attamen reliqua alias concurrentia symptomata, Cephalal
gia, tussis, præcordiorum angustiæ, diarrhoea, appetitus rel
quarumque virium enormiores defectiones.

§. 18. Facto tanto incendio certe de illo etiam exstinguen
do cogitandum erat. Adhibebantur igitur *antiphlogistica*, mixtu
ræ, emulsiones ordinariæ *temperantes* dictæ. *Regimen* curabatu
temperatius, igne fornacis non quidem plane extincto, moderat
tamen. *Linctus* pariter solemniores, nec ideo hic exscribend
oris & faucium inflammationi opponebantur. Sic dictorum usi
dicamne? an potius naturæ beneficio? *omnia* fiebant *tranquilli*
ra. Febris remittebat & prope cessabat. Oris fauciumque inflan
matio mitescebat, visio recurrebat. Vergente *triduo* illo *prio*
adeo molesto, exanthemata hæc *suppurationem* subire incipiebar
magnam quidem, sed facilem, & quæ sine graviori symptomat
pariter *tridui spatio* perficiebatur.

§. 19. Post illam (§. 14 — 17.) itaque tam vehementiu
symptomatum, quæ in tanto erant timore, syndromen nihilom
nus præter omnem spem & opinionem, ipsorum etiam Medicoru
adeo felix erat hæc (§. 18.) Catastrophe. *Stadium* hoc ita emen
sus in *sequente* multo magis indies *levabar*, non obstante tanto h
jus inquinamenti putridi squalore, quo totus obsitus eram & in
puratus. *Obscurabantur exanthemata* hæc, *densabantur* exhalato t
nuiore illuvie, *exarescebant*, *siccataque decidebant*. Ea omnia ev
niebant, & *facile*, & sine ullo insolentiore incommodo. Nec pro
tractius hoc erat *siccationis*, quam *suppurationis tempus*. Vix eni
ultra *triduum* hoc quoque suum opus prolongabat benignior natu
ra. Turpiores in cute *reliquias* præcavendi causa adhibebam u
guentum ex ℅ ovor. bol. Armen. Cerufs. & ≈ra. Illud ver
ut ut sedulo illitum, non id præstabat, ut relicta inde exstantio
vestig

estigia non amplius documento esse possint copiae et indolis ho-
um exanthematum. Tandem more solito medicamento alvum
ucente expurgabar.

§. 20. At silentio non praetereundum est, quid ipsemet forte
eccauerim ipso hujus invaletudinis meae tempore (§. 3.). Id
nim in confesso habere de me ipso, utpote mali *subjecto*, confert
d ipsum malum melius cognoscendum. *Lecto* addicebar, *aëre*
beriore prohibebar, tenuiore et parciore *cibo* uti jubebar, inter-
icebatur mihi *vino*, imperabatur *quies*. Verum hæc omnia fru-
ra. Tum enim minori quidem, quam, quo nunc forsan gau-
eo, jure ita sentiebam: *Obsequium* amicos, *obedientia* sæpe præ-
ostera parit, minimum sic denegata hic nil mali. Lecto
itur me plane affigi non patiebar, surgebam cubitu, aërem
piebam liberiorem, obambulabam, nec mihi temperare po-
ram, vigebat enim appetitus, a panis et vini usu. Insciis aliis,
oad licuit, ea faciebam. Ita vero certe *obsequiosus* non vide-
r tantum, sed eram reapse, quantumvis ad eorum, quæ mihi
perata erant, ne ullum quidem *obediens*. Utrum præterea obe-
entia sic denegata una deseruerim *meliora*, vel *physice*, vel *mora-
er*, de eo hic non disquiritur, ubi *historica* tantum volo. Illud
dogmatica spectat. De quibus vel alibi vel hic ex parte postea
loco. Ex eadem ratione *dogmatica* cum *historicis* non confun-
nda mihi erunt in altera nunc (§. 11.) addenda

HISTORIA
De meis ipsius morbillis.

§. 21. Hæc illa *multo brevior* esse poterit. *In se* ipsa enim jam
uciora nobis offert referenda, et hæc iterum contractiora facere
adet *finis* præfixus. Praeterea eorum, quæ huc una spectant,
ura jam supra (§. 12—14.) indicata sunt, hic itaque non re-
tenda.

§. 22. Continuos quatuor annos *post Variolas* meas salvus
incolumis degebam, nullo tentatus morbo. Hoc temporis in-
rjectu ordinatiore utebar diæta, non quidem servili, sed libera-

 liori,

liori, cum frugalitatis et *temperantiæ* præcepta sint *mediocritatis* præcepta, et solo etiam hoc nomine bene *diætetica* & *medica.*

§. 23. Integro hoc quadriennio post variolas adeo feliciter ita exacto, mediis aquilonibus, me accessebant *morbilli* plane *inexpectati*, cum tamdiu mihi pepercissent, atque eo etiam tempore, quo illis propinquior cum iis ipsis, quos detinuerant, diu multumque ad ipsos eorum adeo lectos toties serviendo, versatus fueram, intactum reliquissent, nec, quod pariter hic reticendum non est, tum temporis ulli fuerant, qui iisdem laboraverant. Improvisum hunc eorum accessum æque ac protelum dubium et formidolosum reddebat commeatus impetuosiorum *symptomatum*. Ingruebant enim cum illis tot, quot non cum *variolis* meis, &, quam cum hisce, multo graviora atque ominosiora maximam partem; *vti* æstus ab ortu et in progressu eorum intensissimus, nausea, vomituritio, tussis, fauces aridæ, sitis fervida, appetitus dejectio, reliquarum virium defectio, pruritus acerbiores, capitis dolores, alvi obstructiones pertinaciores, inquietudines molestæ, animi perturbationes deliriosae, agrypniae, febris præsertim tanta acuties, vt vel ipsi Medici de mea desperaverint salute.

§. 24. Quarto ab eo, quo male me habebam, die emicabant solita illa exanthemata supra (§. 5.) descripta. Protrudebantur illa comite largiore sudore, quamvis hactenus in *conclavi* valde *frigido* decumberem. Ex hoc jam in *calefactum* transferebar, ubi sine aucto nimis hoc fornacis calore attamen augeri sentiebam *febrile* in me incendium, quod nunc potius debuisset imminui, ejectis quippe sic et ad peripheriam delatis, vt VETERVM hac in re stylo vtar, carbonibus adustis, ignis illius filiis. Neque denegatis insuper frigidiusculis, caloribus tam apte opponendis, non nisi *calida* ingerere cogebar. Neque *directe* calefacientibus addebantur alia *indirecte* calefacientia, *diaphoretica*, *bezoardica*, *alexipharmaca* dicta, sed *temperantia* potius, & refrigerantia

§. 25. Ad finem properante *triduo secundo* æstus mitescebat *tertio* inde magis remittebat, tandemque evanescebat. Verum non, ut post prius variolosum, ita *post* hoc, morbillosum pathema

mo

mox me tam belle habebam. Ex eo enim per tot diſcrimina eluctatus, ad priorem incolumitatem ægrius tardiusque perveniebam. Relicta enim inſigni *laſſitudine* & *infirmitate* ſurgebam, talipedans, totoque corpore mero veluti gravis titubans, atque ita *conſumtus*, & ignibus iſtis quaſi exuſtus, ut omnino vires recolligere priſtinumque robur recuperare tam facile non potuerim ac *poſt variolas*, ex quibus convaleſcebam mox pediſſequa priori valetudine.

§. 26. Tantum de duobus illis (§. 12 — 26.) de me ipſo *caſibus*, quos relatu dignos fore prædixi (§. 8.) & fuiſſe re vera, ipſi nunc, credo, de ſe ipſis teſtari poſſunt, relatis eorum hiſtoriis. Idem vero etiam ex eo præprimis confirmari præſumſi (§. 1.), quod plurimarum utilium inde deducendarum *veritatum* fœcundum præbere poſſint *fundamentum*. Supereſt ut idem jam *ipſo facto* comprobem, ut, inquam, proponam ipſa, quæ inde lucrari poſſumus, *dogmata*. Subjungenda proinde eſt (§. 10.) priori *argumenti noſtri parti hiſtoricæ*

PARS II. DOGMATICA.

§. 27. Quod ex allatis de me ipſo caſibus multa in futuros praxeos meæ *uſus* ſcitu factuque utiliora diſcere minimum potuiſſem, quæ non ita potuiſſem aliunde, nemo, confido, negaverit. Non vero plane nil me inde didiciſſe qualicunque nunc etiam *dogmatico* ſpecimine oſtendere jubeor. Tentabo illud *paucis*. Plures etenim hic ſeſe offerunt inde profluentes *veritates dogmaticæ*, quam quas comprehendere amplius poſſint hæ paginæ. Earum *præcipuas* attingam. Cumque ne has quidem evolutiores ſiſtere liceat (§. 6.), eas in anguſtius contractas *aphoriſmorum* idiomate ex parte proponam.

§. 28. *Veris variolis morbillisque* me adfectum fuiſſe, non eſt, quod expreſſius demonſtrem. Id enim ex collatis *definitionibus* (§. 5.) cum iis, quæ in utraque de illis *hiſtoria* dicta ſunt, tam facile poterit ſuppleri, ut hoc labore brevitatis cauſa me hic eximi poſſe, nullus dubitem.

§. 29. A parentibus *ſanis* me *ſanum* natum fuiſſe, memini (§. 12.), & meminiſſe, par erat omnino. A JOVE PRINCIPIVM, inde quoque capiendum. Inter præcipua enim beneficia, quæ DEO debemus & PARENTIBVS noſtris, quam maxime quoque referenda ea eſt felicitas, qua a *ſanis naſcimur ſani*, quales, ut ſic nati exiſtimus, ita eo certius erimus exſtituri, ceteris nempe paribus, niſi, inquam, vel jam a tam felici nativitate obſtiterint primæ coctionis & *educationis vitia*, vel poſtea noſtra ipſorum perverſa *vivendi ratio*, vel aliæ in hac vita ſæpe ineluctabiles *rerum externarum injuriæ*. Jacta enim ſic valetudinis noſtræ firmiora fundamenta ad firmiorem futuram incolumitatem plurimum conferre, ratione & experientia communi conſtat, meoque ipſius etiam exemplo hic (§. 12.) abunde confirmari ratum habeo, qui certe hoc beneficio deſtitutus, neque tam duras vitæ meæ neceſſitates adeo impune perferre illisque non obſtantibus, a malis inde alias imminentibus, immunis manere, tamque diu nihilo tamen ſecius inconcuſſo valetudinis robore ſuperſtes fuiſſem, neque ipſa iſthæc, quæ modo commemoravi, ſane non naturæ ſed aliunde evenientibus, erroribus adeo obturbata exacerbataque pathemata (§. 17 —24.) tam feliciter ſuperare, exque illis ſine ullis, alias tam frequenter pediſſequis, damnis eluctari potuiſſem. *Singulare* hoc *beneficium* ſæpe vel plane non agnoſci, vel non debite, aut parcius, credere licet. Hanc ipſam vero illius ignorantiam & negligentiam, ad *incognita* quidem *peccata* referendam, ea propter tamen nullo modo excuſandam eſſe, quis negaverit? Ecquis proinde alienum hic dixerit, quod *dogmatum* ex præmiſſis jam eliciendorum hocce fecerim *primum*, qui ob id ipſum accepti hujus beneficii hic immemor eſſe, nec potui, nec debui, in poſterum etiam non paſſurus, ut pia hujus juxta ac aliorum innumerabilium, quæ DEO & PARENTIBVS debeo, beneficiorum memoria gratiſſimum unquam deſerat animum,

— — *dum ſpiritus hos regit artus.*

§. 30. Panicum excitant ſæpe ſæpius, quæ de morbis *contagioſis* vulgo dictis, circumferuntur erroneæ opiniones. Panicos vero ut plurimum eſſe ejusmodi terrores ratione & experientia du-

dum

dum forte propius deprehendi potuisset, si curiosior ad eam rem, melius indagandam, accessisset diligentia, nec oscitantius solis fisum fuisset vulgaribus translatitiis sermonibus atque vagis rumoribus. Ita nempe habet isthocce plebiscitum: *morbi epidemici sunt morbi contagiosi*; cur? an quia *epidemici?* Illud id ita ferre intelligitur, quando *epidemicus morbus* non modo *synonymice* dicitur contagiosus, & in nostra vernacula ideo audit: Eine ansteckende Seuche, sed & *definiatur* contagiosus. Quæ vero hic *loquendi*, quæ *definiendi*, quæ *argumentandi aptitudo*, *intelligentia*, *scientia?* si plures aliquo morbo simul adficiuntur, an ideo unus ab altero? Nonne *miasma* illud *inficiens* aliunde venire potest, & reapse venire plurima testantur? Vnde, quæso! Qui *primi* ex ejusmodi *malo epidemio* laborant, inficiuntur? Næ! non ab aliis infectis, nondum existentibus. Deinde his jam existentibus, quot, quæso! inficiuntur, qui non versantur cum infectis, & quoties, qui cum his versantur, non inficiuntur? Vel ipsa *pestis* eadem confirmat, ut certissimæ, quæ de illa habemus, historiæ testantur. Quæ cum ita se habeant, & *metus contagii* vel ipsa *peste* pestilentior sit, ut panica ista exsolescant, quovis modo curandum est.

§. 31. Dulcia hæc & ad erigendos eorum animos, qui ad lectos ægrotorum forte justo timidiores esse possent, opportuna Dn. PRÆSIDIS monita, in animo mihi scripta, hic repetere jubebar, nunc propius intelligens, eadem hic mea ipsius, quam *de me ipso* habeo, experientia, egregie confirmari justeque huc trahi posse. Communis est *variolosi* & *morbillosi contagii metus*. Spernunt quidem hunc metum variolæ & morbilli. Quamuis vero *metus* ille haud faciat hæc pathemata, utpote non nisi præstituto suo tempore ventura, hæc tamen nondum ventura diutius frustra terrent, jam vero ventura, minus impune terrent. Hujus enim *animi adfectus*, quanta sit in morbis perturbandis efficacia, abunde scitur, & vel ex eo solo constare potest, quod vires deprimat, debilitata autem natura morbis superandis sit impar. Præterea hic metus sæpe etiam *adflictorum curam* impedit, vel ab ipsis parentibus, qui ista nondum experti sunt, circa suos ipsorum liberos, illic adflictos, adhibendam. Quam nocivus hic *metus* est, tam necessaria est aliqua ejus *antidotus*. Eam hoc præ-

præbet assertum: *variolosa et morbillosa pathemata vix ac ne vix quidem contagiosa sunt, minimum non ita, ac esse vulgo creduntur.* Id meo ipsius exemplo hic notius fieri existimo. Cum variolosis (§. 12.) aeque ac cum morbillosis (§. 23.) sæpe multum versabar & ad eorum lectos adeo serviebam, horum malorum nihilominus expers. Corripiebar illis, quo tempore omnes ab illis erant immunes (§. 15.) et immunes pariter manebant, qui tum mecum versabantur, nec ea experti erant antea. Id quod eo minus expectandum fuisset, cum quo graviora & virulentiora erant mea hæc pathemata, eo magis contagiosa, eo facilius suam propagare debuissent contagiem. Quod ita mea ipsius *de me ipso*, id *communis* adeo *de aliis* comprobat *experientia*. Cur enim, ut sola *duo* hæc exstantiora *exemplorum* genera excitem, cur, qui *in uno* eodemque *lecto* decumbebant cum variolosis, variolis non una inficiebantur? Cur *insitionis* ope intimius implantato hoc miasmate varioloso variolæ toties tamen *non* extrudi possent aut extruderentur, *non veræ*, si tam contagiosa esset miasmatis hujus indoles? Nec obstat hisce debilior ista objectio, quae peti assolet a *subjectorum dispositione*, a *causis*, ut loquuntur, *disponentibus*, & *prædisponentibus*, & ob has vel nondum, vel plane non *dispositis*. Ea enim, quam hoc, plus non dicit: Causa efficiens in eo, in quo nil efficere potest, nil efficit. Quis nescit hoc tritissimum? Et quod illinc effugium?

§. 32. Modo demonstrata ad hoc me ducunt assertum: *variolarum & morbillorum fiendi & existendi principium intra nos a nostra ipsorum natura potius, quam extra nos aliunde repetendum est.* Illud namque *primo* ne in ipso quidem *nato evolutoque* miasmate varioloso & morbilloso, & *deinde* in *nullis aliis* alias *morbificis causis* deprehenditur. *Prius* modo dictis (§. 31.) probatum est. Vnde simul *consequens*: multo minus illud a *nondum nato* ejusmodi miasmate repetendum esse, adeoque etiam non à *parentibus*. Namque nascuntur quoque à parentibus, qui variolas & morbillos nondum experti sunt, & ab his nati attamen variolis adficiuntur. In parentibus *contra*, qui passi sunt variolas & morbillos, antequam generarunt, miasma illud, quod in generatos propagare potuisset evanuit. *Illa* vero singularia generantium & generatorum *latibu*

la, in quibus tamdiu delituerint, vel nafcitura, vel nata, ejusmodi miafmata, dudum *exfoleta* funt, & inter *deperdita medica* hodie referenda. *Præterea a nullis* etiam *aliis* alias morborum effectricibus *caufis* horum exanthematum natales derivari poffunt. Ego certe illis abunde, nec tamen iccirco his obnoxius eram. Quid? quod poftea contrafiebat. Cum ab illis immunis exifterem, eo ipfo tempore his corripiebar (§. 15. 23.). Huic meæ *de me ipfo experientiæ* iterum fuffragatur *communis*, qua conftat, variolas & morbillos nafci & non nafci tam abfentibus quam præfentibus aliis alias mortificis caufis. Sæpiffime obfervare eft, eos ab illis corripi, qui vel *optima*, contra intactos relinqui, qui mala, quin *peffima*, utuntur *diæta*, imo, quod maxime notatu dignum, hos, qui mala, quin *peffima* gaudent vivendi ratione, ideo *non peffimis & malignioribus*, fed haud raro *benigniffimis* adfici variolis & morbillis. Ex quibus tandem efficitur, ut *variolæ et morbilli fint a noftra ipforum natura potius repetenda, quam aliunde.*

§. 33. An itaque (§. 32.) pathemata ifta (§. 5.) non funt *ftatus præternaturales?* An ideo non morbi? quid ergo? *Pathemata* certe funt. Qualia autem? An a *morbofis diftincta?* Et quomodo? Adhæc plura hic non habeo addenda, utpote a fine meo jam remotiora futura. Propiora dabit data occafione et enucleatiora Experientifs. Dn. PRAESES.

§. 34. Illo (§. 32. 33.) non minus momentofum, hic addendum, dogma hoc eft: *Quam variolofa et morbillofa, non alia dantur mortalium pathemata, quæ quoad ortum æque ac decurfum fuum, certiora magisque fixa fervant tempora.* Quod *decurfus* fui *ftadia* tam fixa teneant, ut ne quidem aliunde mire impedita ab illis deturbari poffint, meo ipfius didici exemplo (§. 15—20. 23—25.). Idem omnes rerum medicarum obfervatores in confeffo habent. De *ortu* non æque. *In me* certe iterum tam ftabili naturæ lege præftitutum fuit, ut nullo tempore, quo potuiffent, & ne eo quidem, quo omnium maxime (§. 12. 23.) debuiffent expectari, fed eo ipfo potius quo omnium minime fperanda fuiffent, (§. 15. 23.) nafcerentur. Neque certe defunt *alia* fimilia hujus rei *exempla* luculentiffima.

§. 35. Indicatæ huc usque (§. 32. 34.) tres quatuorve ita stabilitæ *naturæ leges altius* ſane innuunt *conſilium*, nobis hic *vestigandum* omnino, atque majori ſtudio, quoad licet, ultra investigandum. Quo enim propius illius conſilii aſſequimur veſtigia, eo certe feliciora etiam hic noſtra erunt conſilia.

§. 36. Inter primaria noſtra *dogmata practica* militant, quibus de *ægris examinandis* horumque *morbis indagandis* erudimur. Mirum non eſt, quod ego, non medicus, *acceſſum variolarum* meorum non citius noverim, cum, quid futurum hic eſſet, diu ignoraverint vel ipſi Medici, qui citius id ſcire potuiſſent & debuiſſent. Nolim ipſis ſic eſſe injurius. Juſte enim ejusmodi *prænotiones* a nobis poſtulari poſſunt. *Poſtulati probatio* in promptu eſt. In *morborum examine* non modo *prægreſſorum*, ſed & *non prægreſſorum* ratio habenda eſt, præſertim communium illorum pathematum. *Canonis* hujus *oblivio* ut circa hæc adultiorum, quam circa juniorum pathemata *facilior* eſt, ita & *frequentior*, quoniam variolæ & morbilli rarius provectiorem ætatem expectant, adeoque adultiores iis jam jam adfecti fuiſſe præſumuntur, quaſi, quod rarius, idem & ſemper ita eveniret. Tam *nil excuſationis* igitur inde habere poteſt melioris ejusmodi hac in re *prænotionis defectus*. Si a Medicis meis quæſitum fuiſſet, utrum variolis olim laboraviſſem nec ne, de eo facile certiores fieri potuiſſent, ipſisque ſic minimum *veroſimile* fieri potuiſſet, has forte futuras eſſe. Verum nos hic non ad rei modo *probabilitatem*, ſed ad ejus usque adeo *certitudinem* pervenire poſſe, auſim ſtatuere. Ecce hujus *problematis reſolutionem*, & *demonſtrationem* haud adeo difficilem: Inſpiciatur, ut par eſt, in quavis morborum indagine *rerum*, alias *minus apte dictarum non naturalium*, catalogus; evolvantur, luſtrentur in eo oculis patulis, capacibus, avidis morborum *cauſæ* proprie ſic *dictæ*, ſeu *veræ*, *efficientes* puta; addantur illis *improprie dictæ*, *cauſæ*, ſeu, ut alias loquuntur, *cauſæ*, *ſine quibus non*, illæ ſcilicet ſuos edere poſſunt effectus, *conditiones* cauſarum, ſub quibus ſcilicet hæ operantur, *rectius dicendæ*; conferantur utræque cum præſentis ſtatus phænomenis. Diſpiciatur, utrum, aut quænam ex illis ſe offerant, quæ iſta producant, aut produci ſinant; ſi omni ex parte ita circumſpectæ, earum nullæ deprehendantur, juſta ſane & firma

ma erit conclusio *ætiologico-semiologica*, *certo* futura esse alia, quam quæ communioribus illis morborum causis suos deberent natales, pathemata, dicta nempe (§. 5.); sin insuper constiterit, illos, de quibus ambigitur, hæc nobis adeo communia, nec emansura, nondum fuisse expertos, habebimus omnino, quod eo magis liqueat.

§. 37. *Duriora vitæ genera* faciliora sæpe, quam *molliora*, toleratu nobis esse minusque haud raro nocere, plurima docent exempla, & meum ipsius hic condocet evidenter. Pauciora contrarium, hoc tamen et meum iterum. Fruebar valetudine prosperrima, etiam sub non prosperrima & duriore vitæ meæ conditione.

Per varios casus, per tot discrimina rerum

ductus, nullo injuriarum externarum incussu labefactatus præcipitatusque valebam (§. 12.). Optimi Patris cura deinde ex tot tantisque inquietationibus in quietiorem translatus vitam, litteris impendeudam, non obstante hac celeriori etiam & tanta durioris in molliorem vitæ conditionis mutatione, *rariori* post tot incommoda commodæ valetudinis *exemplo*, iterum nulla graviore tentabar ægritudine. Quin, quæ DEI gratia est, in hunc usque diem firmiori gaudebam sanitate sub magis *commoda vita*, quæ alias toties *minus commodam* secum fert *valetudinem*. Utroque vero in casu conspectius fieri existimo, *naturæ beneficium a nativitate* jam acceptum. Pro illius itaque discrimine præcipue etiam dijudicandum erit, curæ nostræ commissorum, inde jam vel indurati, vel emolliti,

— — *Quid valeant humeri, quid ferre recusent.*

§. 38. Ad finem properante calamo plura tandem, quæ fusius potuissent exponi et demonstrari, una paragrapho complecti liceat, additis brevitatis causa nudis *citationibus*, eorum, ex quibus hic assertorum demonstrationes facile suppleri poterunt. Præter jam allata (§. 23 — 37.) nempe ex iis, quæ in me ipso & de me ipso expertus sum (§. 12 — 20.), & hæc ultro citroque sese mihi offerentia didicisse juvabit, me minimum: *a*) *Calefacientia* quævis, adeoque *calida* præcipue, in variolis & morbillis quam maxime nociva (§. 15. 17 19.), adeoque *b*) quovis modo *fugienda* esse *medicamina* & *regimina*, *c*) *Calidiorem tempestatem* illis non æque ami-

 cam

cam esse (§. 15.); *d*); hac itaque flagrante ista *tanto magis* nocere, *e*) eaque tum sollicitius *evitanda* esse; *f*) ubique igitur curandum esse, ut vel *præcaveatur* ejusmodi incendium undecunque imminens, *g*) vel ortum iterum extinguatur, *h*) præsertim apud natura jam calidiores, qui illi, ut ego, magis obnoxii; *i*) illud præcaveri supprimique posse etiam *Venæ sectionibus*; *k*) has igitur adeoque & alias quasvis *sanguinis depletiones*, illius vices supplentes, tam *artificiales*, *l*) quam *naturales*, suo tempore plurimum prodesse, & sæpe mira præstare; *m*) maxima & gravissima *symptomata* nihilominus sæpe haud adeo gravia protendere *pericula*, quin minora sæpius, quam minus gravia (§. 19. 25.) *n*), eaque propterea *non* adeo *extimescenda* esse; *o*) *per* plurima artis *impedimenta* multos *eluctari* (§. 19.) naturæ beneficio (§. 12. 23.); *p*) eluctari *eos*, qui sæpe deperditi habentur (*l. c.*) *q*); haberi porro *noxia*, ab ipsis etiam Medicis nonnunquam, quæ *innoxia* sunt, & potius salutaria (§. 20.); *r*) *variolas* sanguineo-lymphaticæ (§. 18. 19.), *s*) *morbillos* sanguineo-serosæ *indolis* esse (§. 23.) *t*) utrinque quidem plane *singularis* hodienum licet *ignotioris* nec notioris facile futuræ, *u*) ultra tamen investigandæ; *w*) *utra*que igitur miasmata *ab aliis* notioribus *apertius*que *præternaturalibus*, quibus aliquo modo adfines esse videntur, probe *discernendas* esse, in *theoria* tam, quam *praxi* nostra medica, illas nempe a quibusvis aliis *purulentiis*, *x*) has a quibusvis iterum aliis *serosis dyscrasiis*; *y*) has ideo non obiter habendas esse pro *catarrhalibus*, quamvis ad *catarrhalium indolem* accedere videantur, & vel ipsæ *catarrhales* defluxiones ab *aliis serosis* illuviebus distinguendæ sint; *z*) ipsorum quidem, de quibus agitur, pathematum aliquam esse *adfinitatem*, *aa*) haud vero tantam, ac quidam volunt; *bb*) & *in se* illa differre quam maxime (§. 12.).

§. 39. Sed filum abrumpere cogor, omissis multo pluribus quæ hic addi potuissent. Nec plura, ut spero, *tentaminis* hujus postulat

F I N I S.

PRAE

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO
H. L. R. HÜBNERO,
S. P. D.
PRAESES.

TVOS TIBI, PRAENOBILISSIME DOMINE CANDIDATE, quos Ordinis noſtri Medici ſuffragiis promeritus es, LICENTIATI & DOCTORIS in Medicina honores gratulaturus, neque tamen ſic præterea nil omnino TIBI relicturus, quod poſteriorum curarum monumentis prodendum eſſet, haud alienum eſſe duxi, TVAE *de TE ipſo* TVIsque *ipſius variolis & morbillis diſſertationi* aliquod adjicere paralipomenon, dignum forte etiam, ſi viſum fuerit, quod publice diſputetur meliusque excutiatur. Altioris nempe indaginis eſſe, ſemper mihi viſæ ſunt *duæ* illæ, quas in TE ipſo quoque deprehenſus es, *variolarum & morbillorum conditiones*. *Vna* quippe, quod *ordinarias* morborum *cauſas* non agnoſcant hæc *pathemata*, quin imo ſæpius à *ſuo* ipſorum *contagio* propagari recuſent; *altera*, quod tam *ortus*, quam *decurſus* ſui *ſtata*, præ aliis omnibus mortalium adflictionibus, habeant *tempora*, ſerventque tam exquiſite, ut ſæpius etiam vehementer impedita enormiterque perturbata à regula plane deturbari nequeant. — *Communem* hanc, TVA ipſius de TE *ipſo* experientia egregie confirmat. Plane *ſingularis* hæc *naturæ lex*, ita *promulgata*, atque usque adeo *ſtabilis*, eo ipſo *altius* ſane innuit *conſilium*, quod omnino ſcrupuloſius ſcrutari nos jubet, & momento ſuo ponderare prona inde *conſectaria*, majorem certe rebus noſtris lucem affuſura. Eorum *haud pauca* ſunt. *Duo* ex illis hic tantum ad uſum promere liceat. *Vnum* hoc eſto: Quam certum eſt, profunde *nos ignorare* juſtum illud tam ſtabili naturæ lege *præſtitutum tempus*, quo quemvis illa his adfici velit pathematibus, tam certum eſt, quovis alio tempore, non *naturæ lege altiore conſilio* ſcripta, ſed contra hunc *naturæ ordinem* illa mortalibus inferri, adeoque nunquam, niſi forte fortuna (cujusmodi caſus longe rariſſimus *canoni* huic pro nihilo eſſet) fieri poſſe, ut *inſitionis* inſtitutum, huic *naturæ ordini* ſit conſentaneum. — *Alterum* ita habet: Quam indubium eſt, pathemata illa hæc *nativitatis* ſuæ ſtata *tempora normam*que tam pertinaciter ſervare, ut non niſi *vi facta*, eademque quidem plane *enormi*, aliis poſſint extrudi temporibus, quin haud raro *violentiora* etiam tentamina ſpernant, tam certum iterum eſt, eadem violentia quoque adverſus adeo reluctantem naturam graſſari artem, quæ *inſitionis coactu* illa huic è manibus quaſi extorquere conatur. — Ne vero ſic docendi potius, quam *diſcendi*, *ſtudio* captus in medium hæc proferre voluiſſe videar, *dubitare* hactenus tantum, &, ut in tanti momenti rebus certiora tandem propius ſolidiusque edoceamur, *interrogare* liceat, — *Non* quidem: *An* reapſe usque adeo invita ita cogatur natura, id enim modo evictum eſt, atque ita planum, ut a nemine poſſit negari, — *ſed*: *an inſititia* ejusmodi *exanthemata*, vere *eadem* ſint, quæ *ſpontanea?* An *Variolæ inſititiæ naturalibus* ſimiles? *An*, inquam,

inquam, reapſe *veræ?* Et ſi quidem *quadantenus* tales, (namque *plane* easdem eſſe necdum pro ſatis explorato haberi poteſt) — *An* illæ etiam ita comparatæ ſint, ut *ſpontanearum vices æque feliciter* ſubire poſſint, aut ſubierint hactenus? *An* non forte *infelicius?* — *An* cauſæ hujus momentum ita exploratum habeamus, ut de nullo in ea amplius ſuperſtite *ſubreptionis vitio* metuendum ſit? — *An*, igitur *natura*, quæ alias *duci* mavult, quam *cogi*, non idem & hic velit conſultius? — Minimum, ſin in re tam gravi nosmet ipſos, aliosque, legitime hic ambigentes, certiora erudiri, ſicque ab omni *præcipitantiæ præjudicio* liberi eſſe volumus, facile largiemur, nil eorum, quod in ea adhuc ullo modo *dubium* eſſe poſſet, leviter habendum, ſed curatius prius expendendum eſſe, quam, quod usque adeo invita natura ſuſcipiendum eſt, bona fide, ſalvoque noſtro officio, tentare & pro tanto generis humani beneficio habere poſſimus, & commendare — Qua animi æquitate juſtam hanc adtuli *poſtulationem*, eadem & ſuſcipiam, quæ forte ſupererunt, ad illam monita, totam rem hactenus in medio relinquens. — Sed ad TE propius convertor, PRAENOBILISSIME DOMINE CANDIDATE! TVA apud nos præſtanda præſtitiſti omnino egregie. Hæc ſpem nobis faciunt, TE neutiquam futurum eſſe *medicum ex commentario.* De TE *ipſo* ſcripſiſti. *Fac ut plura de* TE *ipſo ſcribere poſſis. Fac ut poſſis potiora.* At at, quæ hæc monita? Quæ vota? Faciamne, poſſes ambigere, ut non valeam, vel ideo, ut de me ipſo ſcribere poſſim? Numnam illius ergo in optatis habetur adverſa mea valetudo? Et quî ſcribam potiora? Forſanne, quia talia hac vice neglecta ſunt? *Neutrum* eorum volo, JVCVNDISSIME AMICE! Ergo ſic habeto *apertius:* Vt facias, ut non valeas, dictu eſſet impium. Fac, ergo, velim, etiam, ut valeas, ut nunquam ſic habeas, quod de TE *ipſo* poſſis amplius ſcribere. Facies id quidem, me non monente, ſi potueris. Aſt non poteris ſemper. Ea enim eſt ſors noſtra humana, ut ſuos quisque patiatur manes, ſæpe *inevitabiles.* Hi niſi fuerint *ineluctabiles*, fac ut eluctaris arte TVA, juxta tritum illud: Medice, cura Te ipſum. Sin ita TVA, vel ſola, vel ab aliis adjuta, cura fueris eluctatus, fac, ut ſcribas, unde & quomodo? Fac, addo, ut tum, quam nunc, *potiora* poſſis ſcribere, ut ſcribas etiam, ſi potueris. Poteris autem continuata TVA, qua inter nos cœpiſti, in rebus medicis indagandis aſſiduitate & dexteritate. Poteris, inquam, eo indies potiora, quo locupletior TVA erit praxis, & rationis & experientiæ frugibus. Dies enim diem docet, nunquam ex animo dimiſſo illo: *Plus ultra.* Ita vero velificante ex alto DIVINA benedictione futurus eris TVAE ipſius aliorumque ſalutis cuſtos quam maxime idoneus, atque fortunatus. Quam felicitatem pro eo, quo es, animo, auguror precorque impenſe. Ceterum ut TVA amicitia mihi ſemper erit longe gratiſſima, ita TE de meis erga TE officiis quam certiſſimum eſſe volo.

E Muſeo
d. 14. April. 1768.